

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Владко Мичов Иванов, преподавател в катедра „Сигурност и граничен контрол“, факултет „Полиция“ – Академия на МВР

Област на висше образование: 9.Сигурност и отбрана. Професионално направление: 9.1.Национална сигурност

на представения дисертационен труд за придобиване на научна степен “доктор на науките” на проф. д-р Николай Стефанов Радулов в програма „Стратегии и политики за сигурност“ в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност

Основание за изготвяне на рецензията: Заповед на ректора на НБУ № 3-РК-165 от 20.03.2020 г., решение на Академичния съвет на НБУ 07/17.03.2020 г., и Протокол от първото заседание на научното жури за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионално направление 9.1. Национална сигурност с кандидат проф. д-р Николай Радулов от 24.03.2020 г.

Тема: Технологични и цифрови трансформации в сигурността. Сигурност 4.0

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Кандидатът проф. д-р Николай Радулов представя за дискусия значима и актуална тема, която се избягва от академичните лица в сферата на националната сигурност, поради нейната сложност и секретност. Композирана е в пет части с

[Type here]

интегративна връзка с общ обем от 379 страници. Значимостта на проблема се определя на първо място от необходимостта за бързо имплементиране на новите технологии, плод на Четвъртата промишлена революция в системата за национална сигурност. Изоставането на България в това отношение е факт, няма комплексни разработки по темата, и поставянето на проблема е фактор за ускоряване на промените. На второ място възникват въпроси и с използването на високите технологии и цифровизацията не само от органите за сигурност, но и от трансграничните престъпни мрежи и отделни правонарушители, които се възползват от забавянето. Трето, кандидатът предлага решения относно реструктурирането на системата за сигурност, новата организационна култура и гаранциите за личното пространство на гражданите и организациите. Същият е изпълнил минималните национални изисквания.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Темата на доктората е формулирана ясно, декомпозирана е разбираемо в отделните раздели, уводът създава предпоставки за целенасочено научно дирене и открояване на личните постижения на кандидата в тази необозрима материя. Впечатлен съм от приплъзването на проблемите свързани с Промисленост 4.0. към системата за сигурност и високите технологии. В съдържателно отношение темата е разположена в полето, заявеното от автора.

Докторантурата на проф. д-р Николай Радулов е от периода 1986-1992 г. в Академия на Министерство на отбраната „Г. С. Раковски” на тема: “Управленска култура”. Очевидни са дистанцията във времето, темата и проблематиката.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература. Коректност при цитирането на представителен брой автори

[Type here]

От приложените документи е видно, че кандидатът е получил и усъвършенствал образованието си в престижни учебни заведения, които са специализирани в сферата на сигурността и технологиите. Професионалният му стаж доказва съпричастност с представения труд за придобиване на образователна и научна степен “доктор на науките”. Управленският му опит позволява визионерски поглед относно бъдещето на системата за сигурност и обществен ред. Същото се допълва от масираното използване на теоретични и приложни разработки (общ брой 107, от които 2 на български език, 1 на руски език, и 104 на английски език). В анализа се откриват 213 коректни бележки под линия. Заключение ми е, че претендентът е компетентен, спазва научната етика и представя самостоятелни решения относно технологичните и цифрови трансформации в сигурността, което може да се обобщи като Сигурност 4.0.

Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел, методология и методика на изследването и наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Няма съмнение, че представеният труд е научен (теоретичен и приложен), целенасочено интегрира сферата на сигурността и технологиите, предлага лични иновативни решения. Цялата материя е доминирана от една основополагаща идея, развита чрез прецизно насочени задачи, които са пренесени и развити съдържателно в петте основни части на разработката. Очевидно е, че авторът е открил възловите проблеми, интерпретирал е наличната база (трудове, емпирични данни, действащи модели, собствени и чужди експертни разбирания, сравнение и адаптация на най-добри практики и разработвани перспективи) с адекватни научни методи. От всичко това се е получил уникален авторски продукт, който е полезен първо за образование на обучаемите и второ, за професионална дискусия относно

[Type here]

изграждането на нов модел за сигурност, диктуван от закономерностите на Промисленост 4.0.

Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Принципно съм съгласен със заявените от автора приноси след т. 7. Заключение в дисертационния труд. В настоящата рецензия представям личните си виждания на базата на познанията и опита, които имам.

Представената разработка има фундаментален мащаб, тя събира в една научна система няколко важни сфери - промишлена революция, система за сигурност, нови характеристики на престъпността и обществен интерес. Налице е пълна картина от връзки между новите технологии и желанието да бъдат използвани или отхвърлени от институциите, бизнеса и гаражданите. Всичко това преобръща посоките в теорията на разузнаването и контраразузнаването - някои са очертани подробно от автора, други са представени като идеи.

В доктората е постигната голяма цел - изискванията на Промисленост 4.0. са пренесени върху Сигурност 4.0. Постижението е на база на резултатите от анализите в раздел Втори и Трети. Използваният исторически метод добре илюстрира обективния ход на производителните сили и следващите го системи за сигурност. Лично аз виждам закономерност в технологичното изоставане на сигурността и обществения ред на всеки етап от развитието и адмиравам екстремния тон по отношение на мениджмънта в тази сфера (стр. 11 от Афтореферата), който реагира еволюционно на фона на иновациите. Кандидатът е очертал управленските задачи - нови закони, инвестиране в материални ресурси и развитие на човешкия потенциал.

[Type here]

Ярката приложна насоченост на анализа се открива в дадените насоки за използване на технологиите, те са посочени по видове, дават се техните преимущества, като не са спестени и проблемите (особено част Пета от изследването). Идентифициран е най-сложният въпрос - обективна оценка на съвременното им състояние и перспективите за имплементиране в системата за сигурност. Този нов инструментариум може да бъде овладян успоредно със структурно оптимизиране на специалните служби, преносочване на бюрократичен персонал и издигане на подготвени лидери (особено 5.1).

Важна страна на разработката е визията за високотехнологична сигурност. Приемам постановката на автора да се започне от отделния индивид и „...да се премине към ефекта върху гражданската и националната сигурност в един постепенно разширяващ се кръг ... от сигурността на собствения дом, квартал - към града, региона, държавата, международната общност.“ Опитът ми обаче сочи, че държавата има обединяващо и решаващо значение за изпълнението на тази задача. Проблемът е, че на този етап тя следва, а не изпреварва процесите и ние се нагледахме на неефективни преструктурирания. В тази опция считам, че проф. д-р Николай Радулов е извел показателни образци за решения след всяка част на изследването, подкрепени с аналитичен преглед на множество чуждестранни и локални добри практики,

Претендентът дава решения на множество конфликтни проблеми на модернизацията и на първо място показва как технологично-цифровата система за сигурност ще бъде хуманна и етична спрямо тайните на гражданите и техните организации. Опасността огромните бази от данни да станат разрушителен инструмент на противникови субекти и недобросъвестни специалисти депресират социума и науката трябва да намери подход за гарантиране на данните.

Оценявам високо интердисциплинарния характер на разглежданата тема. Авторът сочи, че високотехнологична сигурност се постига с решителност, много

[Type here]

наука, ресурси и организационна култура. Това е трудно постижимо в сферата за сигурност (разбираемо от йерархичните и бюджетните стандарти), но кандидатът познава системата и предлага балансирана методология. Тя противопоставя поведението на органите за управление и обективния ход на живота, възможностите на престъпността (особено раздел Шести) и органите за защита на реда, категориите престъпност-противодействие и пр. В крайна сметка, индукцията е събрала базов продукт, който може да не е съвършен, но никъде няма да се намери готово решение, поставено на масата за професионална и научна дискусия.

В заключение застъпвам, че дисертационният труд е синтез на теоретични достижения и приложими практики. Авторът дава разгърнато собствено виждане по дефинираните в увода задачи относно въвеждането на високотехнологичен инструментариум в системата за сигурност и обществен ред. Разработката е верен път към създаване на екосистема на сигурността, базиран на подбрана и научно обработена материя. Казаното демонстрира, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по специалността и решава проблеми, които представляват оригинален принос в науката.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд

Представеният Автореферат е в обем от 27 стр. Разработен е в съответствие с академичните изисквания. Същият отразява общата схема, композицията и достиженията на дисертационния труд.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда

Кандидатът е публикувал аспекти от дисертацията в множество престижни научни издания. Участва в телевизионни предавания със собствени научни позиции

[Type here]

и мениджърски концепции. Темата присъства в десетки научно-популярни статии в български печатни и електронни издания. Всичко това социализира проблема, предизвиква професионалната общност и издига авторитета на науката. Постигнат е синергетичен ефект в разбирането за новите типове престъпност и технологичното им противодействие.

Лични качества на автора

Познавам кандидата от периода 1997-1999 г., когато заемаше длъжността Секретар (заместник-министър) на МВР. Впоследствие съм имал контакти по научни теми и в качеството му на ръководител на департамент в НБУ. Личното ми мнение (Автобиографията също е категорична) е, че постиженията му са плод на солидно образование, езикова култура и впечатляващ опит в много сфери на управлението.

Мнения, препоръки и бележки

Представеният труд е завършена, добре балансирана система от понятия, интеграционни възли между елементите и гледните точки на повествованието. В такъв смисъл не е целесъобразно да бъдат реконструирани отделни постановки или решения. Позволявам си да се включа в дебата, провокиран от пандемията COVID-19, която показва действителното изоставане на институциите в технологичната сфера, но и нежеланието на бизнеса и хората да бъдат контролирани. Причината е, че нашата ценностна система изостава от Четвъртата революция. Оказа се също така, че високотехнологичните инструменти са необходими на специалните служби, но и на здравеопазването, на органите на местната власт и пр. Същевременно ресурсите на армията останаха встрани от проблема. Кой орган може да обхване развитието и управлението на тези системи? Кои постановки от дисертацията би променил днес проф. д-р Николай Радулов?

[Type here]

Заклучение

Всичко казано сочи, че дисертационният труд отговаря на изискванията и носи приноси за националната и европейската наука по тема, която тепърва ще бъде актуална. Предвид горното, убедено застъпвам позитивна позиция по отношение на представения от проф. д-р Николай Радулов дисертационен труд „Технологични и цифрови трансформации в сигурността. Сигурност 4.0“ и препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди на кандидата научна степен „доктор на науките“ в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност.

31. 03. 2020 г.

гр. София

Изготвил рецензията:

Проф. д-р Вл. Иванов